Försäljning av opastöriserad mjölk och råmjölk

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

På denna sida finns stöd för den primärproducent som vill sälja opastöriserad mjölk och råmjölk (kolostrum) och stöd till inspektörer som ska kontrollera försäljningen av opastöriserad mjölk och råmjölk.

Om opastöriserad mjölk

Opastöriserad mjölk benämns ofta "mer naturlig" och därför extra bra för hälsan. Men opastöriserad mjölk och råmjölk, även kallad kolostrum, kan innehålla bakterier som till exempel ehec och campylobacter. Bakterierna kan ge akuta magsmärtor, illamående, diarré, som kan vara blodblandad, kräkningar och feber. I vissa fall kan de orsaka svåra sjukdomar, som ledinflammation och njurskador. Barn och personer med nedsatt immunförsvar löper särskilt stor risk att bli allvarligt sjuka.

För att skydda konsumenterna finns särskilda nationella bestämmelser som reglerar hur mycket opastöriserad mjölk och råmjölk som får levereras direkt till konsumenter och vilka hygienkrav och andra krav som måste vara uppfyllda vid sådana leveranser. Till exempel krav på särskild registrering, information om risker med konsumtion av opastöriserad mjölk samt dokumentationskrav. Producenter som säljer eller skänker små mängder opastöriserad mjölk direkt till konsumenter måste ha en särskild registrering hos länsstyrelsen för denna verksamhet, utöver registrering som livsmedelsföretag i primärproduktionen. Med den sådan extra registrering kan de sälja eller skänka maximalt 70 liter opastöriserad mjölk i veckan direkt till konsumenter. Regler för försäljning av opastöriserad mjölk direkt till konsument och de dokumentationskrav som finns hittas i Livsmedelsverkets föreskrift LIVSFS 2005:20.

LIVSFS 2005:20 - Kontrollwiki

Opastöriserad mjölk - Livsmedelsverkets webbplats

Direkta leveranser av små mängder primärprodukter och visst slags kött

Frågor som kan vara till hjälp

Dokumentationskrav

- Kontrollera dokumentationen av att den mängd som sålts eller skänkts bort inte överskridit 70 liter/vecka och att producenten för varje leverans direkt till konsument löpande dokumenterar datum och mängd levererad opastöriserad mjölk. Dokumentationen ska ske löpande.

Information till konsument

- Kontrollera att mjölkproducenten lämnar över skriftlig information om riskerna med opastöriserad mjölk och hur mjölken ska hanteras till konsumenterna vid försäljningen. (Gäller även om mjölken skänks bort).

Att mjölkproducenten inte har tappat upp mjölken i förväg

- Kontrollera att mjölken inte tappas upp i förväg. Opastöriserad mjölk får endast säljas på gården och ska tappas upp i en behållare i samband med överlåtelsen till konsumenten.
- Mjölken ska med andra ord tappas upp på plats, direkt från mjölktanken eller från en separat mjölktank eller en mjölkautomat till konsumentens kärl.

Kontroll av företag med direktförsäljning av råmjölk (kolostrum)

Råmjölk är den första mjölken efter att kon har kalvat och ska inte förväxlas med opastöriserad mjölk även om råmjölken också är opastöriserad. Råmjölken kan även överlåtas direkt till slutkonsument eller till detaljhandel, som säljer livsmedel direkt till slutkonsumenter. Råmjölken kan överlåtas som färsk eller som fryst. Att paketera och frysa råmjölk räknas som en primärprodukt eftersom det kommer så lite mängd åt gången och mjölken måste frysas för att inte förstöras.

Frågor som kan vara till hjälp

Dokumentation

- Dokumenterar producenten löpande mängden råmjölk som levererats direkt till konsumenter eller detaljhandel?

En mjölkproducent som har registrerat sin primärproduktion hos länsstyrelsen får överlåta sammantaget högst 2 500 liter råmjölk per år direkt till slutkonsumenter eller till lokala detaljhandelsanläggningar som levererar direkt till slutkonsumenter, till exempel butiker och restauranger.

Leveranskrav

- Kontrollera att anläggningarna som råmjölken levereras till är detaljhandelsanläggningar ligger i producentens län eller i angränsande län. Titta till exempel i kundregister och dokumentationen för spårbarhet och kontrollera var anläggningen ligger.

Information till konsument eller detaljhandel

- Informerar mjölkproducenten konsumenterna och mottagande detaljhandeln om att råmjölken ska värmebehandlas före konsumtion?
- Anges ”råmjölk” tydligt i märkningen när råmjölken säljs till detaljhandeln?

Producenten ska tydligt informera konsumenten eller detaljhandeln om att råmjölken ska värmebehandlas före konsumtion, antingen genom märkning eller på något annat sätt.

Kontroll av företag som inte har registrerat direktförsäljning av opastöriserad mjölk, men som borde ha registrerat det

Kartläggning under ordinarie kontroll av mjölkproducenter, som inte har särskild registrering för leverans av opastöriserad mjölk direkt till slutkonsumenter. Kontrollera och fråga.

Frågor som kan vara till hjälp

- Överlåter producenten opastöriserad mjölk? Leta efter indikationer under kontrollbesöket. Titta i leverantörsregister över vilka man levererar opastöriserad mjölk till.

Innan kontrollen, leta rätt på information om mjölkproducenten som ska kontrolleras. Skriver mjölkproducenten i till exempel sociala medier, på egen hemsida, på lokala REKO-ringen eller annat att hen säljer opastöriserad mjölk till konsumenter?

Vad ska kontrollen göra om upptäcker bristande efterlevnad?

Dokumentationskraven uppfylls inte

Enligt 39 e § livsmedelsförordningen ska en sanktionsavgift tas ut av den som brister när det gäller att uppfylla de krav på dokumentation som anges i 75 § och 81 § i LIVSFS 2005:20.

Primärproducenten är registrerad men inte direktleveransen av opastöriserad mjölk

- Förbjud direktleveransen av opastöriserad mjölk

Om ni hittar primärproducenter som säljer eller överlåter opastöriserad mjölk direkt till slutkonsumenter, fast de inte är registrerade för det, förbjud fortsatt överlåtelse till dess registrering har skett.

- Skriv ett föreläggande

Åtgärder vid bristande efterlevnad

- Gör en uppföljande kontroll och kontroller att bestämmelserna i 77-81 §§ i LIVSFS 2005:20 uppfylls.

Observera att bestämmelserna om sanktionsavgifter i 39 c § livsmedelsförordningen inte omfattar primärproducenters särskilda registrering av direkta leveranser av små mängder opastöriserad mjölk.

Mer stöd

Direkta leveranser av små mängder primärprodukter och visst slags kött

Försäljning av små mängder (livsmedelsverket.se)

Senast uppdaterad 25 juni 2026 Ansvarig grupp ROR_LH